

Els ulls de l'òliba

Per Jordi Llavina

Jo no hauria d'haver vingut mai a Barcelona. Però l'atzar sovint es complau a esmenar el que semblava el destí escrit i firmat d'una persona. I, llavors, sempre es veu amb cor de fer-ne tota una altra cosa, imprevisible i desconcertant.

Des de feia dotze anys, vivia amb la meva dona i la meva filla en una caseta senzilla i moderna, temperada per la geotèrmia, en un barri nou d'Alkmaar. És la ciutat de l'Antje, la dona amb qui em vaig casar; jo sóc escocès, però fins als vint anys havia passat pràcticament la meitat de la meva vida a Londres. Ens hi havíem establert perquè ella hi tenia la feina i els pares, i perquè jo puc treballar des de qualsevol racó del món (i trucar, també des de qualsevol racó del món, a la meva mare gens comunicativa, per exemple). Per fer la meva vida *normal*, no em cal sinó disposar de connexió a la xarxa i un telèfon. Alkmaar semblava un bon lloc per pujar-hi criatures, havíem convingut. Quantes vegades no havia intentat explicar a col·laboradors meus d'arreu del món que aquesta ciutat neerlandesa, a part dels formatges i de la cervesa, té uns quants atractius més! La Neske, la nostra filleta, compta set anys, i fins al curs anterior no havia començat a anar a l'escola. Acostumava a dir que ella era la reina del jardí, i a nosaltres dos ja ens agradava que se sentís sobirana d'un espai que, en la llarga primavera holandesa, era acolorit per espessos massissos de flors. Un espai que convocava tant la piuladissa d'ocells diversos com el fible amenaçador de les abelles. "Les reines, però —solíem argumentar l'Antje i jo, amb un somriure als llavis—, no duen les mans tacades de terra, ni esgarrinxades a la pell." Jo estava segur que la Neske sempre recordaria aquell jardí com el seu paradís particular. Grapejar-ne la terra era la seva manera de mastegar la felicitat, aliena als cucs que s'hi arrossegaven i a altres animalons que hi practicaven passadissos, fosca endins.

El paradís, però, ja era, per a mi, un paradís perdut. Al gener del 2011 el meu amic John, l'únic que havia conservat de la infantesa, va morir en un tràgic accident de moto (én'hi ha cap que no ho sigui?). La furgoneta que venia en direcció contrària a la seva va maniobrar amb brusquedat per esquivar un animal que havia envaït inesperadament la carretera. Tant podria haver estat un gos com una guineu. El quadrúpede va salvar la vida, però no pas el meu amic, amb qui no havíem deixat mai de mantenir el contacte.

Per altra banda, a final de l'any 2010, l'Antje m'havia demanat un mes de separació. Feia temps que les coses, a casa, no acabaven de rutllar. Passats aquells dies, jo vaig tornar a casa nostra, però *les coses* ja no es van redreçar mai més, fins que un dia de l'abril del 2011 la meva dona em va convidar a divorciar-me d'ella. No ens va costar gaire vendre la casa familiar. Vam haver de passar pel tràngol de fer papers. El pitjor del cas és que ella i la Neske van emprendre la ruta d'Amèrica. L'Antje feia més de dos anys que s'entenia amb un professor de la universitat de Cornell a qui havia conegut atzarosament en un mercat d'Amsterdam. De cop vaig entendre moltes coses. De cop se'm va fer clara la manca de desig de tantes nits i la manca d'esperança de tants matins en llevar-nos plegats.

Jo no hauria d'haver vingut mai a Barcelona, però l'atzar, o el que fos, ho va determinar així. Al desembre del 2011 tenia la possibilitat de culminar el pitjor any de la meva vida viatjant a Milà, durant una setmana, per a un congrés relacionat amb la traducció automàtica. Però un dels organitzadors, el *dottore* Vitaliano Amero, acabava de patir un sever atac de cor, i tots els congressistes convocats vam quedar pendents de les notícies sobre la seva salut. Finalment, el congrés es va ajornar *sine die*. Vaig rebre el mail en què se'ns informava de la resolució un divendres. I l'endemà en vaig rebre un altre d'en Mateu Samà, el conegut publicista barceloní, que també era un dels ponents invitats al frustrat congrés milanès. Amb en Samà feia temps que manteníem una excel·lent relació. Ell sabia que jo no passava una època gaire bona. "Et convido uns quants dies a Barcelona. Rumia-t'ho, no cal pas que em responguis ara mateix. D'aquí a vint minuts, escriu-me dient-me exactament el dia que véns.

Et suggereixo que coincideixi amb els dies del congrés ajornat. Em permeto suggerir que et cal un canvi d'aires. Fes-me cas. All the best."

Vaig arribar a Barcelona un dia abans del que havíem convingut amb l'amic Samà. Ell no ho sabia. M'agrada arribar sol als llocs, i descobrir-los també sol, a poc a poc; d'entrada, sense guia ni intermediaris. Tenia unes vint hores per fer la meua, per prendre mides a una ciutat que jo associava a Gaudí, al Barça i a poca cosa més. L'endemà ja trucaria a en Mateu. Ara que vivia sol, em podia regalar alguns luxes. El meu sou em permetia concedir-me, de tant en tant, alguna francesilla. Tot un fred oceà em separava de la meua filla, a qui no tornaria a veure fins al febrer. Vaig encarregar una habitació a l'hotel Majestic, des d'on podia contemplar el passeig de Gràcia. Al bar de l'hotel, vaig connectar el meu portàtil i vaig fer una recerca de llocs de la ciutat que tenia ganes de visitar. Vaig apuntar-ne deu o dotze en un bloc, que em vaig guardar a la butxaca.

La primera parada va ser el Museu Egipci, per causa d'una de les meves debilitats de joventut. M'hi vaig passar dues hores i mitja, i fins i tot vaig fer alguns dibuixos de les peces col·leccionades en l'àmbit de la cosmètica i l'erotisme.

De sobte, em va sonar el mòbil, que vaig treure'm de la butxaca amb el convenciment de saber molt bé qui em trucava. Vaig penjar de seguida, perquè la melodia —la d'una cançó tecno molt coneguda dels anys vuitanta— es feia ben inoportuna entremig de totes aquelles peces mil·lenàries. "Tot ok. Ens veiem demà a les onze del matí. Suggereix un lloc cèntric", vaig escriure al meu amic, que al cap de pocs minuts em va enviar un missatge de resposta: "Perfecte. Podem quedar a aquesta hora davant de Vinçon, al passeig de Gràcia".

Em va fer gràcia la coincidència respecte al carrer on jo m'havia hostatjat aquella nit, i l'endemà me'n vaig anar cap a Vinçon, disposat a fer-hi una cervesa (no sabia per què jo havia associat el nom al d'un bar de moda).

Sempre em presento als llocs com a mínim trenta minuts abans de l'hora acordada.

No vaig fer la cervesa, però en canvi em vaig firar un parell d'objectes per al meu escriptori i vaig comprar uns desmuntables per a la Neske amb tot d'imatges típiques de la ciutat: la Sagrada Família, un taxi, la font de Canaletes, una golondrina, el grotesc goril·la albi.

—M'agrada viatjar sol, però, de tant en tant, tinc la sensació d'haver estat expulsat d'un viatge, i la meua filla ha quedat de la banda de la seva mare. Potser hauria d'haver-me comportat amb més... ¿com ho diríem?... ¿fermesa?

Tenia en Mateu davant, i ara sí que havíem demanat una cervesa en una terrassa del passeig de Gràcia que, malgrat el fred relatiu, era plena de clients. Molts parlaven en anglès, i força d'ells, en rus. Va passar un autobús ple de turistes, amb dones que semblaven enfollir per caçar alguna imatge amb les seves càmeres fotogràfiques. El bus es va aturar molt a prop de la Pedrera, que jo havia visitat de bon matí, passejant per aquella vorera. En Mateu es va fixar en el meu interès pel vehicle i per l'aviram esvalotat que s'admirava davant les vistes de la ciutat... El seu anglès era acceptable, tot i que, per a les comunicacions i ponències, solia utilitzar el francès o el castellà.

En Samà em va aconsellar sobre la meua tristesa, i va deixar anar quatre tòpics ("encara és molt recent") que no em van fer gens ni mica d'efecte. En una ocasió, a Berlín, havia conegut l'Antje. D'això feia molts anys, la Neske encara no havia nascut. Sempre que ens trobàvem, l'amic català em recordava com l'havia impressionat aquella noia! Ara, no. Era la primera vegada que me'n començava a revelar alguns defectes: massa orgullosa, un punt arrogant, d'una bellesa freda.

—Sortim, passegem. Som-hi. Barcelona t'acull!

En passar per davant el Majestic, se'm va estar a punt d'escapar que hi havia fet nit. En Mateu es pensava que havia arribat aquell mateix matí.

—Sembla un hotel molt luxós. I la situació... Immillorable, ¿no?

—¿La situació? Res, home, res. Ara veuràs quina és la millor situació per a un hotel a Barcelona.

Va aturar un taxi i va donar una adreça a l'home que el conduïa. Al cap de vint minuts, fèiem el vermut a l'hotel Florida, amb la ciutat als nostres peus. Algú que no ens hagués vist mai ens podria haver pres per dos gais madurs i feliços. *Tibi Dabo*. ¿Per què tenia, l'avinguda per on havíem pujat, un nom llatí?

—I ara, a dinar...

En Mateu va tornar a demanar un taxi. Barcelona no tenia les dimensions de París, però era força més gran que la meva Alkmaar.

El restaurant es deia Alkimia. No ho recordaria si no fos per la targeta que me'n vaig endur. El meu amic coneixia el cuiner, un tal Vilà. Tampoc no en recordaria el cognom si no fos per la targeta. Una de les exquisideses que vam tastar va ser una cosa minúscula que duia el nom de *moll de l'os*. Un nap al mig del plat, d'un blanc grisós, ple d'ouets negres, espurnejants, de caviar.

—Suposo que els barcelonins no sempre dineu tan bé, ¿no?

A la tarda, en Mateu havia d'anar al Centre de Convencions Internacional de Barcelona. Em va demanar que l'hi acompanyés, també en taxi (jo no estava acostumat a fer servir aquest mitjà de transport).

—Aquí es va celebrar el Fòrum Universal de les Cultures, l'any 2004. ¿Ho recordes?

Ho recordava vagament. La modernitat de Barcelona. El mar, allà mateix. "Fes el que vulguis, em va suggerir el meu amic. Free time. Però a les vuit ens reunirem davant la basílica de Santa Maria del Mar." I així vam quedar entesos.

Vaig aprofitar les quatre hores lliures que em donava l'amic per visitar un museu. Vaig preguntar a un vianant si era gaire lluny, i si hi podia arribar caminant. Li vaig mostrar un paper on havia apuntat MNAC, i el noi, que bé semblava del país, va fer cara de no saber a què responien, aquelles sigles.

Ho vaig preguntar a dues persones més, i vaig obtenir-ne un resultat idèntic. Al final, vaig trobar un home que duia un maletí i que me'n va saber donar raó.

—Hi ha d'anar amb algun vehicle o amb transport públic—va respondre en un anglès vacil·lant—. *It's so far away*, va dir, tot acompanyant l'expressió amb un gest ben explícit.

I sí, en efecte, era lluny, però me'n vaig sortir prou bé amb la línia de metro.

Jo no hauria d'haver vingut mai a Barcelona. Però les coses, de vegades, un no les tria.

Era un museu notable, dins un palau sumptuós. Sales i més sales. Algunes obres congregaven grups de curiosos, un *connaissanceur* que prenia notes, guies turístiques que remarcaven la importància d'un nou estil o d'una nova etapa en la trajectòria d'un pintor. Jo anava passant sales, superant etapes, avançant en el temps. Amb l'Antje solíem visitar un museu almenys un cop al mes. Havíem recorregut els principals museus d'Europa. El de la soledat és un aprenentatge ardu, vaig pensar, mentre admirava l'escultura d'una noia amb posat indolent. Sol, sense ella.

De cop vaig topar-me amb aquell quadret. Ningú més no semblava reparar-hi. Tothom passava de llarg, i, com a molt, hi deixaven lliscar la mirada, que s'aturava en altres obres. La impressió va ser molt forta. No puc pas dir que la noia representada s'assemblés a l'Antje. La meva dona és rossa, i la del quadre tenia els cabells castanys. El pentinat de l'una i de l'altra tampoc no tenien res a veure. La boca de la noia de la tela era més petita que la de l'Antje, que, a més, no tenia el costum de pintar-se els llavis (com havia fet l'artista amb la seva criatura). Els ulls i la mirada somiosa de la meva dona i els de la dona pintada, però, sí que eren bessons. L'esguard de la indiferència. (*Printània*, el nom de la peça, ¿era també el de la figura? ¿Era un nom de dona, allò que semblava el d'una regió?). No, en realitat no puc afirmar que la noia representada s'assemblés a la dona que estimava. No s'hi assemblava, ho *era*. Em vaig haver d'asseure per pair la sorpresa.

Notava que el pols se m'havia accelerat, que una suor freda m'amarava la pell.

Quan em vaig recuperar, em vaig estar encara tres quarts d'hora més davant l'oli. ¿Era allò, una estranya maniobra de l'atzar, el que m'havia dut a Barcelona?

Vaig sortir del museu com si tornés d'una experiència trasbalsadora. No era del tot conscient, encara, de l'abast que havia de tenir per a mi la lliçó de la pintura. A la nit, mentre sopava amb el meu amic i mirava d'explicar-li, no se'm va acudir altra cosa que dir-li que l'aparició de Printània semblava associar-se a l'adéu de l'Antje. "Aquells ulls clars del quadre, calcats als de la meva dona, uns ulls que miren molt més enllà de l'espectador, són els que m'han permès tancar els de la meva dona, que feia tant de temps que no gosaven ni parpellejar, ulls oberts com els d'una òliba, encesos en la meva consciència".

De cop, van sonar, alhora, els dos mòbils, el seu i el meu. Ens vam mirar estranyats. Ell havia rebut un missatge. Jo, també. Vitaliano Amero havia mort aquella matinada.